

Przyczynek do historii warszawskiego kolarstwa i sekcji kolarskiej Wojskowego Klubu Sportowego Legia Warszawa

Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości w 1918 r. i trudach wojny polsko-bolszewickiej w latach 1919–1921 w społeczeństwie polskim istniała nieodparta potrzeba sukcesów również sportowych. Taka okazja nadarzyła się w 1924 r. podczas Letnich Igrzysk Olimpijskich w Paryżu. Cztery lata wcześniej, ze względu na zagrożenie wojenne, zrezygnowano z wysłania narodowej reprezentacji na odbywające się igrzyska w Antwerpii. Natomiast w Paryżu Polska była reprezentowana w 10 dyscyplinach. Podczas udziału w tej pierwszej olimpijskiej wyprawie medale dla naszego kraju zdobyli reprezentanci kolarstwa i jeździectwa. W kolarstwie w konkurencji torowej 4000 m na dochodzenie srebrny medal wywalczyła drużyna, która wystąpiła w następującym składzie: Franciszek Szymczyk, Tomasz Stankiewicz i Józef Lange – wszyscy trzej z Warszawskiego Towarzystwa Cyklistów i Jan Łazarski z sekcji kolarskiej Klubu Sportowego Cracovia z Krakowa. Natomiast w jeździectwie w konkurencji skoki przez przeszkody brązowy medal zdobył Adam Królikiewicz na koniu Picador. Na wyróżnienie zasługuje też zaszczytne piąte miejsce wywalczone na tych igrzyskach przez wspomnianego wyżej Józefa Langego, który startował w wyścigu na dystansie 50 km. Przez wiele lat polskie kolarstwo nie było w stanie zbliżyć się do osiągniętego sukcesu drużyny torowej w Paryżu. Dopiero w 1968 roku na igrzyskach olimpijskich w Meksyku Janusz Kierzkowski na 1000 metrów ze startu zatrzymanego zajął trzecie miejsce. W latach siedemdziesiątych XX wieku jak i w okresie współczesnym sukcesy naszych zawodników tak na igrzyskach, mistrzostwach świata czy

startach w innych prestiżowych zawodach znacząco poprawiły i ugruntowały wysoką pozycję polskiego kolarstwa na arenie międzynarodowej.

Wracając do okresu dwudziestolecia międzywojennego, należy stwierdzić, że olimpijskie sukcesy kolarzy przysporzyły tej dyscyplinie wielu sympatyków i kibiców. Powstawały nowe wytwórnie rowerów i powoli przybywało dobrych szlaków komunikacyjnych, a rower, choć nie tani w zakupie, stawał się coraz powszechniejszym środkiem komunikacji. Działacze i sympatycy kolarstwa w Polsce z coraz większym zainteresowaniem wyczekiwali na wiadomości z prestiżowego w świecie sportowym wieloetapowego wyścigu dookoła Francji. W Polsce coraz powszechniejsze stawały się kolarskie wyścigi zwane wtedy drogowymi, które nawiązywały do tradycji wyścigów na dystansie stu wiorst uznawanych jako mistrzostwa Królestwa Polskiego. Kolarstwo, jako dyscyplina sportowa z wielu powodów coraz bardziej stawało się popularne, nie tylko wśród młodzieży. W Polsce i w innych krajach europejskich, na popularyzację kolarstwa i jego rozwój zaczęły mieć wpływ redakcje poczytnej prasy codziennej oraz prasa typowo sportowa. Niektóre czasopisma chciały w ten sposób zadbać o promowanie kolarstwa, ale też oczekiwano przy tym na wzrost nakładów i pozyskanie większych wpływów ze sprzedaży gazet. Jednak nie zawsze tak było.

Najstarszym czasopismem na ziemiach polskich, jakie poświęcone było wyłącznie kolarstwu był dwutygodnik „Koło” wydawany od marca 1895 r. we Lwowie. Ukazał się on staraniem działaczy założonego w 1886 r. Lwowskiego Klubu Cyklistów. Redaktorem czasopisma był Kazimierz Hemerling. Lwowskie „Koło” wydawano do marca 1896 r. Drugim najstarszym czasopismem polskim dedykowanym kolarstwu był „Cyklista – Tygodnik ilustrowany sportowi cyklowemu poświęcony”. Był on wydawany od września 1895 r. do kwietnia 1898 r. w Warszawie przez Franciszka Karpińskiego. Wymieniony tygodnik w kwietniu 1898 r. zmienił swą nazwę na „Sport – Tygodnik ilustrowany sportowi poświęcony”. W marcu 1899 r. ukazał się pierwszy numer gazety „Kolarz, Wioślarz i Łyżwiarz”, która w podtytule miała dopisek „Tygodnik Sportowy Ilustrowany”. Pierwszym redaktorem i wydawcą pisma był W. Dzierzbicki. Tygodnik ten wychodził do 1902 r., a od 1901 r. redaktorem i wydawcą pisma był Emil K. Szyller. Kontynuacją tygodnika „Kolarz, Wioślarz i Łyżwiarz” była wydawana od stycznia 1902 r. „Warszawska Gazeta Sportowa”.

W kwietniu 1911 r. ukazało się czasopismo „Sport Powszechny” pod redakcją Janusza Draca, które w podtytule miało dopisek: „Tygodnik ilustrowany poświęcony wszystkim odłamom sportu, życia towarzyskiego, teatrowi itp.”. Tygodnik był wydawany do maja 1913 r.

Po zakończeniu działań wojennych w odrodzonej Polsce 21 maja 1921 r. ukazał się pierwszy numer „Przeglądu Sportowego”. Był to „Tygodnik ilustrowany, poświęcony wszelkim gałęziom sportu”, a redaktorem naczelnym był inż. Rosenstock. W marcu 1922 r. ukazał się pierwszy numer tygodnika ilustrowanego „Sport”, który zamierzał przybliżyć życie sportowe w Małopolsce wschodniej oraz przedstawiać obraz „...tego wszystkiego, co pod sport podpada, lub bezpośrednio z nim graniczy”¹. Redakcja „Sportu” miała siedzibę we Lwowie, a redaktorem naczelnym był prof. Rudolf Wacek, zaś redaktorem odpowiedzialnym Józef Raczyński. Po odbytych w dniach 7–8 kwietnia 1923 r. pierwszym Polskim Kongresie Sportowym założono ilustrowany tygodnik sportowy „Stadjon”, który w podtytule miał dopisek „Poświęcony sprawom sportu i przysposobienia wojskowego”. Wydawcą tego czasopisma był ppłk dr Władysław Osmolski a współtwórcą i redaktorem naczelnym kpt. Henryk Marian Muszkiet-Królikowski. Pierwszy numer wspomnianego wyżej tygodnika ukazał się 3 maja 1923 r. i zawierał sprawozdanie z Polskiego Kongresu Sportowego. Uchwała kongresu oznajmiała, że „...sport w Polsce pracuje i będzie pracować dla potęgi państwa i szczęścia społeczności...”. W następnych wydaniach „Stadjon” relacjonował wiele imprez sportowych w różnych dyscyplinach. Natomiast w odniesieniu do kolarstwa tygodnik ten 8 maja 1924 r. z inicjatywy S. Malickiego z WTC i redaktora Wiktora Junoszy-Dąbrowskiego zorganizował dla młodych adeptów ścigania na rowerze zawody nazwane „Pierwszy krok kolarski”. To przedsięwzięcie było kontynuowane w kolejnych latach i stało się imprezą cykliczną, bardzo wyczekiwaną przez młodzież. Ponadto tego samego roku, 28 września odbyły się pod patronatem tego tygodnika, z udziałem medalistów olimpijskich z Paryża zawody kolarskie pod nazwą „Jesienny wyścig kolarski”. Z czasem do organizacji zawodów kolarskich pod swoim patronatem włączyły się dzienniki takie jak: „Express Poranny”, „Rzeczypospolita”, „Gazeta Poranna”.

¹ Od Redakcji. „Sport” Tygodnik Ilustrowany. Lwów-Warszawa-Kraków-Poznań-Wilno-Łódź 1922, nr 1, s. 2.

Do połowy lat dwudziestych XX w. na terenie Warszawy wiodącym stowarzyszeniem skupiającym działaczy i zawodników związanych z kolarstwem było Warszawskie Towarzystwo Cyklistów zwane w skrócie WTC. Dzięki działaczom m.in. WTC w dniach 14–17 sierpnia 1925 r. został zorganizowany pierwszy szosowy wieloetapowy wyścig kolarski w Polsce znany, jako „Bieg Dookoła Województwa Warszawskiego”². Należy zaznaczyć, że w innych większych miastach Polski kolarstwo rozwijało się w kilku równoległe działających klubach czy sekcjach kolarskich. Tak było w Łodzi, Krakowie czy Lwowie. Praktycznie w stolicy powstanie konkurencji dla WTC zapoczątkowało powołanie 24 kwietnia 1925 roku przez Antoniego Eugeniusza Pobudejskiego Amatorskiego Klubu Sportowego – w skrócie AKS Warszawa. Do inicjatywy AKS nawiązały warszawskie kluby sportowe związane ze środowiskiem robotniczym takie jak RKS Skra, RKS Świt, Gazownia Warszawa, a także Żydowskie Kluby Sportowe: Makabi i Hakoah. Ponadto przed 1928 rokiem powstały sekcje kolarskie przy Warszawskim Towarzystwie Gimnastycznym Sokół oraz przy 5 i 19 Warszawskiej Drużynie Harcerskiej.

Koniec dominacji WTC w warszawskim środowisku kolarskim stał się faktem w połowie 1927 r. Wówczas to „Kurjer Warszawski” z 4 lipca 1927 r. w numerze 181 na stronie 14 zatytułowanej „Życie sportowe” zamieścił informację zatytułowaną „Zatarg w W.T.C. załagodzony”. Notatka zawierała dwie dosyć istotne informacje z warszawskiego środowiska kolarskiego. W części pierwszej dowiadujemy się, że jakoby: ... *zatarg z grupą zawodników, w związku, z którym zostali zawieszani przez P.Z.T. K. i nie mogli brać udziału w zawodach o mistrzostwo Polski, jest pomyślnie zlikwidowany na ostatnim posiedzeniu wspólnym W.T.C. z delegatami wyżej wspomnianych zawodników. Wobec tego zawodnicy ci ze znakomitym kolarzem Józefem Langem na czele przystąpili do treningów i wezmą prawdopodobnie udział w najbliższych zawodach.*

Natomiast druga część nie do końca współgra z oficjalnym komunikatem Zarządu WTC w Warszawie, gdyż w dalszej części informacji zapodano, że *W Warszawie ma powstać nowe stowarzyszenie kolarskie pod nazwą „Klub Kolarzy w Warszawie.* Wymieniono

² Tadeusz J. Murzyn, *Kolarski Bieg Dookoła Województwa Warszawskiego. Pierwszy drogowy wieloetapowy wyścig kolarski w Polsce 14–16 sierpnia 1925 r. Przyczynek do historii polskiego kolarstwa*, <http://www.mwzkol.pl/index.php?page=historia> (dostęp 19 marca 2018 r.)

też stojące za tą decyzją osoby, które podjęły się sprostać zadaniu utworzenia Klubu Kolarzy w Warszawie i poinformowano, że *...w skład komisji organizacyjnej wejdą pp.: kpt. Królikowski, W. Rokosz i T. Lenartowicz*". Wymienieni mają też za zadanie *Opracowanie statutu...* oraz zapowiedziano, że w najbliższych dniach dojdzie do zebrania organizacyjnego. W pracach organizacyjnych nowego klubu kolarskiego oprócz wyżej wspomnianych brał udział starszy brat Józefa Langego – Romuald Lange, także kolarz zawodnik WTC, przemysłowiec, który w latach 1933–1934 był prezesem Polskiego Związku Towarzystw Kolarskich³.

O dalszych losach powyższej inicjatywy i doprowadzeniu do zebrania założycielskiego, które pod względem formalnym nadało ramy prawne do zalegalizowania nowego Stowarzyszenia poinformowała na stronie 4 w dniu 26 sierpnia 1927 r. w numerze 233 gazeta „Warszawianka”. W rubryce „Sport” zamieszczono tytuł – „Nowy Klub Kolarzy”.

W treści notatki podano, że: *Z inicjatywy pp. red. H. Królikowskiego, R. Langego, T. Lenartowicza i W. Rokosza powstało w stolicy nowe towarzystwo cyklistów pod nazwą: Klub Kolarzy w Warszawie. We wtorek (przyp. TM – 23 sierpnia 1927 r.) odbyło się walne zgromadzenie członków tego klubu pod przewodnictwem red. H. Królikowskiego. Na zebraniu przyjęto do wiadomości sprawozdanie Komisji Organizacyjnej, uchwalono statut, wybrano zarząd oraz omawiano sprawę budowy toru specjalnie przystosowanego do biegów motocyklowych z gwarancją zupełnego bezpieczeństwa. Do zarządu wybrani zostali p. p. T. Lenartowicz, W. Rokosz, J. Lange, H. Królikowski, J. Wieczorkiewicz, M. Chociński i R. Lange.*

Tygodnik „Stadion” na stronie 14 w numerze 35 z 30 sierpnia 1927 r. zamieścił wywiad przeprowadzony z H. Królikowskim zatytułowany „Nowa placówka kolarska”. Redaktor tego ilustrowanego tygodnika „W. J.” (Wiktor Junosza-Dąbrowski) zaznaczył na wstępie, że *Skoro tylko rozniosła się wiadomość, iż powstaje w Warszawie nowy duży klub kolarski, udaliśmy się do jednego z członków założycieli po bliższe informacje. A oto treść wywiadu:*

³ Romuald Lange zmarł 24 maja 1952 r. w wieku 60 lat i spoczywa na cmentarzu Stare Powązki – kw. 32 wprost, rz. 3, miejsce 11,12.

– Jakie były motywy założenia klubu.

– Kierowały nami trzy względy. Po pierwsze, chodziło o podniesienie poziomu kolarstwa stołecznego Warszawy a obecnie nie ma już mistrzostwa ani torowego, ani szosowego. Jedną z przyczyn jest niezawodnie brak konkurencji międzyklubowej. Życie kolarskie w stolicy ogni-skuje się właściwie w jednym W. T. C. – klubie bardzo zasłużonym, ale właśnie z braku walki nie tak ruchliwym, jakby należało. Dlatego, w przeciwieństwie do Łodzi, gdzie jest 7 mniej więcej równorzędnych klubów, sport kolarski w Warszawie nie postępuje naprzód.

Drugim dążeniem naszym jest zdemokratyzowanie kolarstwa, wciągnięcie wszystkich, kto tylko się okaże podatnym. Jeden tor do tego nie wystarcza.

Wreszcie przyswiewca nam cel użyteczny: przysposobienie wojskowe. Będziemy pierwszą organizacją specjalnie kolarską, działającą w ścisłym kontakcie z Państwowym Urzędem Wych[owania] Fiz[ycznego].

– W jakim stadium znajduje się sprawa organizacji klubu?

– Zarząd tymczasowy w składzie: T. Lenartowicz, W. Rokosz, J. i R. Langowie, M. Wiczorkiewicz, Chocimski junior i H. Królikowski kierować będzie akcją aż do chwili zatwierdzenia statutu.

Klub zajmować się będzie kolarstwem we wszystkich jego formach tętnić będą m.in. turystyczne akcje dla seniorów, oddział młodzieży od 16 lat, który znajdywać się będzie pod opieką doświadczonych kolarzy klubowych (trenerów). Poza tym, uprawianą będzie intensywnie piłka rowerowa. Przy klubie urządzoną zostanie kooperatywa kolarska, gdzie nabyć będzie można na dogodnych warunkach rowery, części itp.

– Program działalności na czas najbliższy?

– Przede wszystkim budowa toru europejskiego 8 tysięcy miejsc siedzących, żelbeton; długość toru nie przekroczy 400 m, ale szerokość i kąty nachylenia pozwolą na osiągnięcie, na motocyklach, chyżość 160 klm na godzinę.

W przyszłym tygodniu delegacja Zarządu uda się do Prezydenta Słomińskiego celem uzyskania gruntu pod budowę. Zanim jednak wybudujemy tor, który mamy nadzieję otworzyć w końcu maja, rozpoczniemy, z chwilą zarejestrowania w Polskim Związku Towarzystw Kolarskich, sezon szosowy zawodami międzyklubowymi na 100 km. Aż do wybudowania toru mamy zamiar urządzać częste wyścigi drogowe.

Pod koniec roku powyższe plany, co do istnienia Klubu Kolarzy w Warszawie zostały zweryfikowane przez decyzje podjęte 30 grudnia 1927 r. na Walnym Zgromadzeniu Delegatów. Tego dnia obradujący delegaci na wniosek Zarządu podjęli uchwałę likwidacji Klubu Kolarzy w Warszawie i gremialne wstąpienie do WKS Legia, jako autonomiczna sekcja kolarska. Decyzja ta spotkała się z aprobatą władz WKS Legia i kolarstwo dołączyło, jako kolejna sekcja WKS. W tym też dniu podczas przeprowadzonych wyborów władz nowo powstałej sekcji kolarskiej WKS Legia funkcję prezesa Zarządu powierzono Tadeuszowi Lenartowiczowi, a członkami Zarządu zostali wybrani: Henryk Marian Muszkiet-Królikowski, Wacław Rokosz, Józef Lange, Jan Bednarski i Józef Teryks.

Poniżej wycinki z wybranych gazet warszawskich, które informują o otwarciu się klubu WKS Legia Warszawa na kolejną dyscyplinę sportową.

**POLĄCZENIE KLUBU KOLARZY
Z „LEGJĄ”.**

W dniu 30 grudnia odbyło się nadzwyczajne walne zgromadzenie Klubu Kolarzy w Warszawie. Zgromadzenie na wniosek zarządu uchwaliło wstąpić gremialnie do W. K. S. Legia jako autonomiczna sekcja kolarska tegoż klubu. Do zarządu sekcji wybrano: jako przewodniczącego p. T. Lenartowicza. Jako członków H. Królikowskiego, W. Rokosza, Józefa Lange, p. Bednarskiego, Teryksa Józefa.

„Robotnik” wydanie
1 stycznia 1928, nr 1, s. 9.

W dniu 30 grudnia odbyło się nadzwyczajne walne zgromadzenie Klubu Kolarzy w Warszawie. Zgromadzenie na wniosek zarządu uchwaliło wstąpić gremialnie do W.K.S. Legia, jako autonomiczna sekcja kolarska tegoż klubu. Do zarządu sekcji wybrano: jako przewodniczącego p. T. Lenartowicza, jako członków pp. H. Królikowskiego, W. Rokosza, Józefa Lange, Bednarskiego i Teryksa Józefa.

„Polska Zbrojna” wydanie 4 stycznia
1928, nr 4, s. 5.

Dalszy rozrost W. K. S. Legia.

W dniu 30 grudnia odbyło się nadzwyczajne walne zgromadzenie klubu kolarzy w Warszawie. Zgromadzenie na wniosek zarządu uchwaliło wystąpić gremialnie do W. K. S. Legia jako autonomiczna sekcja kolarska tegoż klubu. Do zarządu sekcji wybrano: jako przewodniczącego p. T. Lenartowicza. Jako członków: H. Królikowskiego, W. Rokosza, Józefa Lange, Jana Bednarskiego i Józefa Teryksa.

„Kurjer Warszawski” wydanie 2 stycznia 1928 r., nr 2, s. 14.

Poniżej krótkie noty biograficzne pierwszego Zarządu Sekcji Kolarskiej WKS Legia Warszawa.

Tadeusz Lenartowicz, z wykształcenia inżynier, oficer Polskiej Organizacji Wojskowej w stopniu podporucznika⁴. W okresie II Rzeczypospolitej zatrudniony był m.in. w Tramwajach Miejskich. W 1933 roku pełnił funkcję wicedyrektora tramwajów warszawskich i na zapotrzebowanie warszawskiego ratusza przedstawił potrzebę budowy w stolicy kolei podziemnej⁵. Pierwszy prezes Sekcji Kolarskiej WKS Legia Warszawa w listopadzie 1934 r. został wybrany na prezesa Polskiego Związku Towarzystw Kolarskich⁶. Ponadto podczas tego zjazdu delegatów z Sekcji Kolarskiej Warszawskiej Legii w skład Zarządu PZTK wybrano por. Pieniżka, a z innych klubów stołecznych weszli m.in. W. Zygadło, S. Radwański, P. Tkaczyk i E. Pobudejski z AKS Warszawa, mjr Szypowski z Sekcji Kolarskiej Fort Bema w Warszawie, Franciszek Szymczyk z Sekcji Kolarskiej Skoda Warszawa, Krouz i Turowski z Sekcji Kolarskiej RKS Świt Warszawa oraz Thiele z Łodzi, Kurzewski z Poznania, Skiba ze Śląska, Drobut ze Lwowa i Kotarba z RKS Legia Kraków. W 1935 r. delegaci na prezesa PZTK wybrali płk Leopolda Gebela, a w skład zarządu z Sekcji Kolarskiej WKS Legia wszedł T. Lenartowicz, który został powołany na wiceprezesa do spraw organizacyjnych i mjr K. Sapocznikow, któremu powierzono funkcję kapitana torowego⁷. Tadeusz Lenartowicz w sierpniu 1935 r. ze względu na pracę zawodową ustąpił z zajmowanej funkcji w PZTK.⁸

Henryk Marian Królikowski-Muszkiet urodził się 2 lipca 1888 r. w Osjakowie, był synem Ludwika i Berty z Sajdelów. Działacz niepodległościowy, jeden z aktywniejszych członków Polskiej Organizacji Wojskowej na Ukrainie⁹. Po zakończeniu działań wojennych pozostał w wojsku i został zweryfikowany do stopnia kapitana ze starszeństwem

⁴ Ministerstwo Spraw Wojskowych. Wykaz oficerów. Warszawa 1920, s. 64.

⁵ Stały wzrost ruchu wymaga budowy kolei podziemnej w Warszawie. [w:] „ABC” 1933, nr 180, s. 5.

⁶ „Gazeta Robotnicza” 1934 nr 214, s. 5.

⁷ Koniec sporów kolarskich. [w:] „ABC” 1935, nr 122, s. 5; Ukonstytuowanie się Zarządu PZTK. [w:] „Gazeta Polska” 1935, nr 125, s. 6.

⁸ Ustąpienie inż. Lenartowicza. [w:] „Nasz Przegląd Sportowy” 1935, nr 32, s. 7. Dodatek do „Naszego Przeglądu” 1935, nr 228.

⁹ Tadeusz Hołówko, Przez dwa fronty. Warszawa 1931, s. 73.

z dniem 1 czerwca 1919 r. W okresie II Rzeczypospolitej należał do ścisłego grona wybitnych działaczy sportowych. Był również bardzo cenionym działaczem w Związku Strzeleckim¹⁰. Należał do kręgu współzałożycieli Polskiego Związku Atletycznego i Polskiego Związku Bokserskiego. W tamtym okresie należał do czołówki polskich animatorów i twórców prasy sportowej: „Stadjonu”, „Automobilisty Wojskowego” – wydawanego przez Wojskowy Klub Samochodowy i Motocyklowy, „Nowin Sportowych” oraz działającej do wybuchu II wojny światowej agencji prasowej „Centrosport”. W 1924 r. przyczynił się do powołania stołecznego Związku Dziennikarzy i Publicystów Sportowych i rok później utworzenia ogólnopolskiej centrali ZDiPS. Dotychczas nieznaną jest szlak bojowy i udział Henryka M. Królikowskiego w kampanii wrześniowej 1939 r. Jego nazwisko figuruje wśród polskich oficerów w obozie jenieckim w Starobielsku, których funkcjonariusze NKWD rozstrzelali w kwietniu 1940 roku w Charkowie¹¹.

Wacław Rokosz urodzony w 1892 r. zmarł 15 lutego 1975 r.¹² Od 1911 r. zawodnik WTC Warszawa¹³. Po I wojnie światowej założył własną firmę, która wykonywała sportowe zdjęcia fotograficzne. Od 1923 r., jako fotoreporter współpracował m.in. z tygodnikiem „Stadjon”. W 1925 r. podczas pierwszego w Polsce drogowego wieloetapowego wyścigu kolarskiego firma W. Rokosza była jedną z kilku, które udzieliły organizatorom pomocy technicznej¹⁴. Jak donosiła „Gazeta Robotnicza” z 22 marca 1935 r. W. Rokosz nosił się z zamiarem założenia w Warszawie zawodowego klubu kolarskiego, który miał być oparty na czołowych zawodnikach reprezentujących stołeczne kolarstwo¹⁵. W. Rokosz w 1926 r. był wydawcą oficjalnego organu Związku Polskich Towarzystw Kolarskich. Po II wojnie światowej W. Rokosz w latach 1946–1947 redagował organ Polskiego Związku Kolarskiego „Sport Kolarski”. 8 grudnia 1946 r. został wybrany w skład zarządu do reaktywowanego Warszawskiego Towarzystwa Cyklistów. W 1956 r. był wśród 17 działaczy

¹⁰ Życie organizacyjne. „Stadjon” 1929, nr 4, s. 15.

¹¹ Królikowski-Muskiet Henryk Marian (1888–1940). [w:] Bogdan Tuszyński, *Księga Sportowców Polskich Ofiar II Wojny Światowej 1939–1945*. s. 144 - 145.

¹² Bogdan Tuszyński, *100 Lat Kolarstwa Polskiego*, Warszawa 1986, s. 106.

¹³ „Sport” 1911, nr 11, s. 5, „Sport Powszechny” 1911, nr 33, s. 7.

¹⁴ Tadeusz J. Murzyn, *Kolarski „Bieg Dookoła Województwa Warszawskiego”...*, op. cit., s. 1.

¹⁵ „Gazeta Robotnicza” 1935, nr 79, s. 5.

kolarskich, którzy skierowali list otwarty do władz o przywrócenie struktury kolarstwa sprzed decyzji z 4 lutego 1951 r. o likwidacji polskich związków sportowych¹⁶.

Józef Lange urodził się 16 marca 1897 r. w Warszawie i był synem Feliksa i Weroniki Julii z d. Zientek (Ziętek). Był młodszym bratem przemysłowca i działacza kolarskiego Romualda Langego. Józef Lange do 1927 r. reprezentował barwy WTC Warszawa. 25 września 1921 r. zdobył mistrzostwo Polski w po raz pierwszy rozgrywanym wyścigu szosowym pokonując dystans 200 km w 7 godzin 45 minut i 12 sekund¹⁷. Był zwycięzcą wielu międzynarodowych zawodów torowych i ulubieńcem publiczności na warszawskich Dynasach. Reprezentował Polskę w kolarstwie torowym na dwóch igrzyskach olimpijskich. Wchodził w skład drużyny, która na dystansie 4000 metrów wywalczyła pierwszy w dziejach Polski medal olimpijski (srebrny). Indywidualnie na tej imprezie w wyścigu dystansowym na 50 km zajął piąte miejsce. W 1925 r. wygrał po raz pierwszy zorganizowany w Polsce wieloetapowy szosowy wyścig kolarski nazwany „Biegiem Dookoła Województwa Warszawskiego”¹⁸. W igrzyskach IX olimpiady w Amsterdamie w 1928 r. będąc założycielem i reprezentantem sekcji kolarskiej WKS Legia Warszawa w wyścigu na 1000 metrów ze startu zatrzymanego zajął szóste-siódme miejsce. Po raz ostatni przed publicznością wystąpił w 1937 r., kiedy to odbywały się zawody na zakończenie istnienia toru kolarskiego na Dynasach.¹⁹ Józef Lange zmarł 11 sierpnia 1972 r. w Warszawie i spoczywa w rodzinnym grobowcu na Starych Powązkach – kwatera 32 wprost, rząd 3, miejsce 11,12.

Jan Bednarski urodził się 22 października 1895 r. we Lwowie i był synem Jana i Rozalii z d. Czerna. Przed wybuchem I wojny światowej był piłkarzem klubu sportowego Czarni Lwów, ponadto należał do Związku Strzeleckiego. W 1914 r. został wcielony do Legionów Piłsudskiego. W kwietniu 1916 r. był członkiem założycielem klubu piłkarskiego WKS Legia i jednocześnie pierwszym kapitanem tej drużyny, którą to funkcję sprawował do 28 lipca 1917 r. Po zakończeniu służby na rzecz niepodległej Polski

¹⁶ Bogdan Tuszyński *100 Lat...*, op. cit., s. 226.

¹⁷ Mistrzostwa Polski w kolarstwie szosowym. [w:] „Rzeczpospolita” 1921, nr 264, s. 6.

¹⁸ Tadeusz J. Murzyn, *Kolarski „Bieg Dookoła Województwa Warszawskiego”...*, op. cit., s. 3.

¹⁹ Bogdan Tuszyński, *Od Dynasów do Szurkowskiego*, Warszawa 1986, s. 140-143.

i odejściu w 1921 r. do rezerwy J. Bednarski ponownie w kilku sekcjach angażuje się w działalność WKS Legia Warszawa. Jest też sędzią piłkarskim. 27 września 1925 r. pod patronatem gazety codziennej „Rzeczpospolita” organizuje pierwsze w Polsce przełajowe zawody kolarskie znane wówczas pod nazwą cyklopedestre. Impreza ta w 1928 r. urasta do rangi mistrzowskiej i od tamtego czasu wyłaniany zostaje mistrz Polski, a pierwszy tytuł w tej kategorii wywalczył Jan Głowacki z Amatorskiego Klubu Sportowego Warszawa. Jako działacz kolarski Jan Bednarski 11 listopada 1928 r. zostaje wybrany pierwszym prezesem nowo zawiązanego Okręgowego Związku Kolarskiego w Warszawie. W kolejnych latach wchodzi w skład zarządu Polskiego Związku Towarzystw Kolarskich. Jan Bednarski zmarł 14 sierpnia 1975 r. i spoczywa na cmentarzu bródnowskim – kwatery 8B, rząd 2²⁰.

Józef Teryks urodził się 17 grudnia 1894 r. w Warszawie i był synem Pawła i Marianny z d. Warwas. Jego ojciec Paweł był aktywnym zawodnikiem WTC Warszawa. Józef Teryks od młodych lat interesował się teatrem. W 1913 r. odnotowany został jego występ w teatrze zimowym na Dynasach w komediach: *Niedźwiedź – Czechowa*, *Consilium facultatis – Fredry* oraz w farsie *Filiżanka herbaty*²¹. Józef Teryks w 1914 r. otrzymał patent towarzysza sztuki drukarskiej²². Po I wojnie światowej do 1927 był zawodnikiem WTC Warszawa, lecz wcześniejszych sukcesów swojego ojca nie powtórzył. W 1926 r. J. Teryks był właścicielem drukarni w Warszawie przy ul. Wolskiej 32, m.in. drukował afisze z zaproszeniami do Kasyna Klubu Kolarzy przy Związku Pracowników Gazowni w Warszawie przy ul. Ludnej 10. W latach trzydziestych był zatrudniony na stanowisku kierownika introligatorni w warszawskich tramwajach²³. Józef Teryks będąc kapitanem sportowym sekcji kolarskiej WKS Legia w 1935 i 1936 r. był przedstawicielem PZTK i kierownikiem drużyny reprezentującej polskie kolarstwo podczas wyścigów

²⁰ Tadeusz J. Murzyn, *Warszawski Okręgowy Związek Kolarski, okoliczności zawiązania Stowarzyszenia w dniu 11 listopada 1928 r. oraz zarys biogramu pierwszego prezesa zarządu Jana Bednarskiego – szkic do dziejów Mazowieckiego kolarstwa*, <http://www.mwzkol.pl/historia> (dostęp 19 marca 2018 r.)

²¹ „Kurjer Warszawski” 1913, nr 344, s. 5.

²² „Nowa Gazeta” 1914, nr 304, s.2, „ABC” 1936, nr 78, s. 5.

²³ „Dzień Dobry” 1934 nr 123, s. 4.

Dookoła Rumunii²⁴. Po II wojnie światowej przeniósł się do Łodzi, gdzie występował w teatrach i grał role w filmach. Zmarł 4 czerwca 1966 r. Spoczywa na cmentarzu powązkowskim w grobowcu rodzinnym, z ojcem Pawłem i żoną Stanisławą z Ostrowskich – kwatera 118, rząd 5, miejsce 20.

Tadeusz Jan Murzyn

Jaktorów, 19 marca 2018 r.

Opracowanie na prawach maszynopisu

Autor aneksu Tadeusz Murzyn jest cenionym badaczem historii Mazowsza i nieustrudzonym tropicielem historycznych ciekawostek z regionu. Jego zainteresowanie przeszłością sekcji kolarskiej Legii nie jest przypadkowe. Jak sam pisze, w latach gdy odbywał zasadniczą służbę wojskową (1969–1970) brał udział w treningach i zawodach kolarskich na torze reprezentując WKS Legia Warszawa. Był wówczas podopiecznym trenera Andrzeja Trochanowskiego, miał także częsty kontakt z Romanem Siemińskim, „rządzającym” w tamtym czasie magazynem sekcji na ul. Przemysłowej. Po zakończeniu występów w Legii zdobył uprawnienia instruktora kolarstwa i był m.in. współzałożycielem sekcji kolarskiej LZS w Mińsku Mazowieckim.

²⁴ „ABC” 1935, nr 241, s. 5.